

ОРГАНІЗАЦІЙНІ ОСОБЛИВОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ВОДООХОРОННОГО ФОНДУ УКРАЇНИ

Е.Г. Мороз

Національний університет водного господарства та природокористування, м. Рівне

Вода – це основа життя на нашій планеті. На сьогодні вода розцінюється суспільством не тільки як природний ресурс, а й має яскраво виражене соціальне значення.

Інтенсивний розвиток галузей промисловості та сільськогосподарського виробництва, підвищення рівня благоустрою населених пунктів, значний приріст населення призвели до дефіциту та різкого погіршення якості водних ресурсів в багатьох країнах світу. Не є виключенням і Україна.

Сьогодні в Україні в складі державного, обласних та місцевих бюджетів функціонують Державний, республіканський фонд Автономної Республіки Крим, обласні та місцеві фонди охорони навколишнього природного середовища. Однак їх діяльність не сприяє поліпшенню кризової екологічної ситуації в країні [1].

Зважаючи на основні причини низької ефективності функціонування зазначених вище фондів, що були розглянуті нами у [2], можна зробити висновок, що діяльність екологічних фондів, не вирішує нагальних проблем у сфері раціонального використання, охорони та відтворення водних ресурсів.

Враховуючи “особливий стратегічний статус” водних ресурсів – саме, те, що вони являються національним багатством кожної країни, необхідно створення саме позабюджетного цільового Водоохоронного фонду.

З метою покращення існуючого критичного стану водних джерел України, а також відстеження взаємозв'язку між надходженням екологічних платежів, податків, штрафів за використання водних ресурсів та цільовим використанням коштів на їх захист, збереження та відновлення нами запропоновано створити позабюджетний цільовий Водоохоронний фонд, як самостійну ланку у складі фінансової системи України.

У даній роботі розглядаються організаційно-економічні аспекти діяльності фінансово-інвестиційної структури водоохоронного спрямування, а саме покладені на неї функції та основні завдання.

Основною метою створення Водоохоронного фонду являється акумулювання фінансових ресурсів, необхідних для здійснення водоохоронної діяльності, з подальшим їх (ресурсів) розподілом та оптимальним використанням на важливі екологічні проекти, пов'язані з охороною, раціональним використанням та відтворенням водних ресурсів.

Пропонується створити Водоохоронний фонд як самостійний господарюючий статутний суб'єкт, який володітиме правами юридичної особи та здійснюватиме еколого-інвестиційну діяльність з метою одержання відповідного ефекту (економічного, екологічного та соціального) та який матиме регіональні представництва.

Кошти Водоохоронного фонду не повинні включатися до Державного бюджету України, не підлягати вилученню та можуть використовуватися тільки за цільовим призначенням.

Запропонований нами Водоохоронний фонд доцільно сформувавши на обов'язкових засадах шляхом мобілізації коштів через: спеціальні збори (зазвичай обов'язкові); добровільні внески і пожертвування; позики; кредити; направлення коштів із бюджету тощо.

Водоохоронний фонд України виконуватиме наступні функції:

1) мобілізація тимчасово вільних коштів регіональних відділень на виконання водоохоронних програм та проектів;

2) кредитування господарських водних об'єктів, об'єднаних між собою єдиною територією;

3) фінансування проектних заходів у сфері охорони водного середовища і раціонального використання водних ресурсів;

4) екологічне кредитування суб'єктів водокористування;

5) формування ефективних інформаційних систем, що забезпечуватимуть обґрунтування альтернативних варіантів інвестиційних рішень у сфері водокористування та водозбереження;

6) розробка дієвої системи стимулювання реалізації інвестиційних проектів в області раціонального використання, охорони та відтворення водних ресурсів;

7) здійснення ефективного контролю за реалізацією прийнятих управлінських рішень у сфері водоохоронної та водозберігаючої інвестиційної діяльності;

8) здійснення процесу контролю за надходженням збору за спецводокористування та збору за забруднення водного середовища;

9) інформування громадськості про свою діяльність;

10) узагальнення та аналіз результатів роботи Правління Водохоронного фонду (чи Виконавчої дирекції), внесення відповідних пропозицій регіональному управлінню Фонду;

11) взаємодія з місцевими органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування, Міністерством екології та природних ресурсів України і його територіальними органами, Державним агентством водних ресурсів України та його обласними управліннями, правоохоронними органами, підприємствами, установами та організаціями з питань діяльності Фонду;

12) організація професійної підготовки та підвищення кваліфікації кадрів, узагальнення та поширення прогресивних форм і методів роботи;

13) популяризація екологічної культури.

Лише виконання усіх перерахованих вище нами функцій зможе забезпечити позитивний ефект екологізації водокористування. Тобто у даному випадку необхідно сподіватися на синергетичний ефект їх одночасного застосування. Виконання одних функцій та ігнорування інших закономірно може призвести до диспропорцій, неврахування важливих аспектів раціоналізації водоспоживання.

До основних завдань Водохоронного фонду варто віднести:

організація формування переліків водохоронних заходів і забезпечення здійснення цих заходів;

збирання та акумулювання грошових надходжень від збору за спеціальне водокористування та збору за забруднення водного середовища, ведення їх обліку;

забезпечення своєчасного і в повному обсязі фінансування водохоронних та водозберігаючих заходів за рахунок коштів Фонду;

залучення коштів, у тому числі з іноземних джерел, для виконання проектів раціонального використання, охорони та відтворення водних ресурсів;

управління власними і залученими коштами з метою виконання інноваційно-інвестиційних проектів охорони водного середовища;

розробка критеріїв, які визначатимуть пріоритетність здійснення екологічних заходів та проектів;

оприлюднення щорічного звіту про діяльність Водохоронного фонду;

співробітництво з міжнародними організаціями, урядовими та неурядовими організаціями іноземних країн щодо залучення фінансових ресурсів для виконання спільних програм та проектів із екологічно збалансованого використання, охорони та відтворення водних ресурсів.

На нашу думку, окрім фінансової та інвестиційної діяльності статутом Водохоронного фонду варто передбачити надання послуг для суб'єктів господарювання не тільки сфери водного господарства, а й усіх галузей народного господарства. А саме:

а) консалтингових послуг — розробка та аудит інноваційно-інвестиційних програм і проектів у сфері водокористування та охорони водного середовища взагалі, розробка і реалізація техніко-економічних, економіко-екологічних і соціально-екологічних обґрунтувань програм і проектів;

б) інформаційних послуг — комплексна еколого-економічна експертиза проектів і програм, екологічна атестація і сертифікація продукції, технологій і виробництва, організація інформаційного обслуговування споживачів продукції екологічного призначення;

На особливу увагу заслуговує можливість надання Водохоронним фондом послуг фінансового та інвестиційного консалтингу. У сфері фінансового консалтингу запропонована нами господарююча структура сприятиме своїм клієнтам у фінансовій та інвестиційній діяльності, і найчастіше її послуги зосереджуватимуться на попередній фінансово-економічній оцінці проектної ідеї та підготовці фінансових документів на обґрунтування еколого-інвестиційного проекту.

в) рекламних послуг — надання допомоги в створенні та організації демонстраційних залів, мережі магазинів-салонів, поширення передового досвіду в галузі виробництва екологічного водохоронного обладнання і продукції, надання послуг екологічного призначення, проведення науково-технічних конференцій, симпозіумів, семінарів.

Таким чином, створення та подальша практична діяльність Водохоронного фонду є необхідною передумовою ефективної екологізації виробництва і поступового входження природоохоронної діяльності в сферу ринкових відносин.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Закон України “Про охорону навколишнього природного середовища” від 25.06.1991 р.2. Кожушко Л.Ф., Мороз Е.Г. Організаційно-економічні засади створення та діяльності Водохоронного фонду України // Вісник НУВГП – Збірник наукових праць – Серія “Економіка” – 2009 - Вип.4 (48) – с. 31 – 40 3. Водні ресурси на рубежі ХХІ ст.: проблеми раціонального використання, охорони та відтворення / За редакцією академіка УЕАН, д.е.н., професора М.А. Хвесика – К.: РВПС України НАН України, 2005 – 564 с.